

НАПРЯМИ ТА ЗАВДАННЯ АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Морозова П. І.,

здобувач вищої освіти ОС Бакалавр

Полтавський державний аграрний університет

Науковий керівник: Єгорова О. В., к.е.н., доцент

Витрати відносять до однієї з найважливіших категорій у підприємницькій діяльності. Без витрат неможливе виробництво. Витрати виступають підґрунтям задля майбутнього прибутку, адже перед тим як отримати продукцію (товари), виконати роботи, надати послуги потрібні вкладення. Сума витрат компанії певною мірою формує її конкурентоспроможність через те що на ринку лідируючі позиції займають підприємства, які постійно оптимізують свої витрати. Кожен суб'єкт господарювання намагається збільшити свої доходи за менших видатків.

Головною метою підприємства є отримання прибутку, який може формуватися від різних видів діяльності. Міністерство фінансів України визначає термін «основна діяльність» як операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу [4]. Виходячи з цього положення, можемо зробити висновки, що основна діяльність (або статутна діяльність) – це діяльність, з метою якою створювалося підприємство. Переважно підприємства отримують 80-90% доходів саме від основної діяльності. У свою чергу, основна діяльність поділяється на операційну та іншу операційну діяльність.

Витрати виробництва включають витрати виробничих фондів підприємства (матеріальні витрати і амортизація) і вартість продукції, яка створена потрібною працею (витрати на оплату праці) [2]. Аналіз витрат основної діяльності підприємства дає змогу зрозуміти роль окремих елементів у загальних витратах, оцінити трудомісткість продукції та як вони впливають на загальну зміну витрат.

Найбільш доцільно до напрямів витрат операційної діяльності відносити витрати підприємства споріднені з придбанням та виготовленням продукції, витратами на оплату праці робітникам, працюючих у сфері основного виробництва та іншими витратами, які пов'язані з доведенням виготовленого продукту до споживання. Також до витрат операційної діяльності належать: витрати на продукцію (прямі витрати, загально виробничі витрати, наприклад, матеріали, заробітна плата); витрати періоду (адміністративні витрати, витрати на збут). У свою чергу витрати періоду – це витрати, які не зазначаються у виробничій собівартості запасів і аналізуються як витрати того періоду, в якому вони були реалізовані [3].

Аналіз витрат основної діяльності проводиться з метою формування оптимальної величини собівартості продукції (товарів), робіт, послуг

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»: збірник матеріалів
V Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2022 р.)*

підприємства.

Основними завданнями аналізу витрат основної діяльності підприємства є:

1) оцінка загальної суми витрат, їх окремих видів за аналізований період та змін порівняно з попереднім періодом (горизонтальний аналіз);

Зауважимо, що порівняння абсолютних сум витрат за кілька періодів не дає достовірних висновків без урахування впливу інфляції та зміни обсягу виробництва (оскільки збільшення масштабів діяльності неминуче призводить до збільшення витрат).

2) дослідження структури витрат та собівартості продукції (товарів), робіт, послуг;

Такий аналіз, який називають вертикальним або структурним, полягає у порівнянні структури планових і фактичних витрат за звітний період та витрат за попередній період. Особливу увагу слід звертати на ті витрати, питома вага яких збільшилась.

3) аналіз дотримання планів за показниками витрат і собівартості, факторний аналіз відхилень;

За допомогою норм, нормативів, лімітів і кошторисів планують витрати та порівнюють із фактичними витратами. У факторному аналізі потрібно приділити увагу відношенню між витратами та фінансовими ресурсами, їхній складності та протиріччю. Скажімо, задля підвищення капітальних вкладень у техніку і технологію, потрібно збільшити прибуток за допомогою зниження поточних витрат на виробництво. Якщо економія була досягнута внаслідок несвоєчасного проведення ремонтів, недотримання норм використання окремих матеріалів або сировини тощо, така економія потягне за собою зростання витрат у майбутніх періодах.

4) виявлення можливостей зниження собівартості одиниці продукції, оптимізації витрат;

Аналіз витрат на виробництво та собівартості продукції відбувається задля створення оптимальної величини собівартості продукції, її компонентів та вивчення запасів її зменшення. Можуть значно скоротити витрати заміна матеріалів на більш дешеві та зміна способу обробки чи транспортування.

Варто зазначити, що зменшення споживання ресурсів не завжди відноситься до позитивного зменшення витрат. У пріоритетах підприємства не може бути кардинальне скорочення витрат, через те що такі плани не дають підприємству розвиватись та досягати бажаних результатів, і як наслідок це призводить до втрати конкурентоспроможності. Політику економії можна розглядати тільки як короткостроковий інструмент фінансової стратегії.

5) оцінка ефективності витрат підприємства.

Виробництво можна назвати ефективним якщо результати виробництва є більшими ніж витрати. Така послідовність створює за собою корисний ефект. Показниками результативності витрат виступають показники рентабельності продукції, рентабельності окремих видів діяльності, коефіцієнти окупності понесених витрат тощо [1, с. 130-132].

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»: збірник матеріалів
V Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2022 р.)*

Перелічені завдання є актуальними, коли немає серйозних змін у масштабах або видах діяльності підприємства. Якщо ж намічаються суттєві зміни, які вбирають в себе опанування нових напрямів діяльності та типів продукції, і переплітаються з додатковими витратами, завдання наступні:

- вивчення витрат по стадіях життєвого циклу виробу;
- порівняльний аналіз;
- аналіз витрат з метою управління беззбитковим обсягом виробництва;
- оцінка величини і рівня витрат за різними варіантами управлінських рішень альтернативного характеру [1, с. 132].

Підсумком досягнення даної групи завдань має бути вибір найкращих варіантів рішення задля ефективності, використовуючи функціонально-вартісний аналіз, підґрунтям якого є пошук якостей продукції та операції з її виготовлення, які не підвищують вартість самого товару, але потребують більших витрат.

Отже, аналіз витрат відіграє важливу роль у подальшій реалізації фінансових цілей та перспектив на підприємстві. За допомогою аналізу підприємство має змогу функціонувати більш ефективно та прибутково. Детальний розбір дає змогу зрозуміти ефективність витрат, контролювати структуру витрат і як наслідок будувати міцну конкурентоспроможну систему виробництва.

Список використаних джерел

1. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
2. Міщук Є. В., Брітан Н. В., Колесник О. В. Менеджмент витрат операційної діяльності на підприємствах гірничо-металургійного комплексу. Економічна наука. Кривий Ріг: ДВНЗ «Криворізький національний університет». 2015. С. 47–50.
3. Отенко В. І., Іванієнко В. В., Азаренков Г. Ф. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Харків: ІНЖЕК, 2015. 339 с.
4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. 2013. № 336.